

KOMENTÁŘE WOLTERS KLUWER

Zákon o pohřebnictví
Zákon o válečných hrobech

Komentář

Pavel Vetešník / Eva Stránská
Jaroslav Šejvl

Zákon o pohřebnictví

Zákon
o válečných hrobech

Komentář

Wolters Kluwer

Vzor citace: VETEŠNÍK, P., STRÁNSKÁ, E., ŠEJVL, J. *Zákon o pohřebnictví. Zákon o válečných hrobech. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 216 s.

Autoři jednotlivých částí:

JUDr. Bc. Pavel Vetešník: § 1–37 zák. o pohřebnictví, § 1–9 zák. o válečných hrobech

Mgr. Eva Stránská: § 1–25 zák. o pohřebnictví

Mgr. Jaroslav Šejvl: § 1–25 zák. o pohřebnictví, § 1–3 zák. o válečných hrobech

Právní stav publikace je ke dni 31. 8. 2014

Lektorovali: JUDr. Petr Rambousek (zákon o pohřebnictví)

Ing. Imrich Vetrák (zákon o válečných hrobech)

© JUDr. Bc. Pavel Vetešník, Mgr. Eva Stránská, Mgr. Jaroslav Šejvl, 2015

ISBN 978-80-7478-680-8 (váz.)

ISBN 978-80-7478-681-5 (e-pub)

OBSAH

Poděkování	VIII
Seznam použitých zkratk	IX
Seznam předpisů citovaných v komentáři	XI
Předmluva	XVI
Předmluva autorů	XIX
Úvod ke komentáři zákona o pohřebnictví	XXI

ZÁKON č. 256/2001 Sb., O POHŘEBNICTVÍ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ 1

§ 1–32	ČÁST PRVNÍ Pohřebnictví	1
§ 1–5	HLAVA I OBEČNÁ USTANOVENÍ	1
§ 1	Předmět úpravy	1
§ 2	Vymezení základních pojmů	2
§ 3	Neveřejná pohřebiště	13
§ 4	Další formy zacházení a nakládání s lidskými pozůstatky a ostatky	16
§ 5	Pohřbívací povinnost obce (povinnost sjednat pohřbení)	29
§ 6–15	HLAVA II POHŘEBNÍ SLUŽBA, BALZAMACE A KONZERVACE, KREMATORIUM	35
§ 6–9	Díl 1 Pohřební služba	35
§ 6	Provozování pohřební služby	35
§ 7	Povinnosti a oprávnění provozovatele pohřební služby	39
§ 8	Přeprava lidských pozůstatků	45
§ 9	Bližší podmínky pro přepravu lidských pozůstatků	47
§ 10–11	Díl 2 Balzamace a konzervace	50
§ 10	Podmínky k oprávnění k provádění balzamace a konzervace	50
§ 11	Povinnosti a oprávnění osob provádějících balzamaci a konzervaci	54
§ 12–15	Díl 3 Krematorium	55
§ 12	Zřízení krematoria	55
§ 13	Provozování krematoria	58
§ 14	Práva a povinnosti provozovatele krematoria	61
§ 15	Povinnosti a oprávnění provozovatele krematoria	66
§ 16–25	HLAVA III VEŘEJNÉ POHŘEBIŠTĚ	70
§ 16	Provozování veřejného pohřebiště	70

§ 17	Zřízení veřejného pohřebiště	74
§ 18	Provozování veřejného pohřebiště	79
§ 19	Řád veřejného pohřebiště	82
§ 20	Povinnosti provozovatele veřejného pohřebiště	91
§ 21	Evidence související s provozováním veřejného pohřebiště	96
§ 22	Ukládání lidských pozůstatků a jejich exhumace	99
§ 23	Zákaz pohřbívání	104
§ 24	Zrušení veřejného pohřebiště	105
§ 25	Užívání hrobového místa	110
§ 26–28	HLAVA IV SANKCE	118
§ 26	Přestupky	118
§ 27	Postup při porušení povinností provozovatele pohřební služby, krematoria nebo osoby provádějící balzamace a konzervace	126
§ 28	Dozor	127
§ 29–32	HLAVA V PŘECHODNÁ A ZÁVĚREČNÁ USTANOVENÍ.	130
§ 29	Přechodná ustanovení	130
§ 30	Použití občanského zákoníku	132
§ 30a	Působnost krajského úřadu	133
§ 31	Zmocňovací ustanovení	134
§ 32	Zrušovací ustanovení	134
§ 33	ČÁST DRUHÁ Změna zákona č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů, ve znění zákona č. 258/2000 Sb.	136
§ 33	Změna zákona o regulaci reklamy	136
§ 34	ČÁST TŘETÍ Změna zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů	140
§ 34	Změna živnostenského zákona	140
§ 35	ČÁST ČTVRTÁ Změna zákona č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy české republiky, ve znění pozdějších předpisů	142
§ 35	Změna kompetenčního zákona	142
§ 36	ČÁST PÁTÁ Zrušena.	143
§ 36	zrušen	143

§ 37	ČÁST ŠESTÁ Účinnost.	145
§ 37	Účinnost.	145
	Literatura citovaná v komentáři zákona o pohřebnictví	146
	Úvod ke komentáři zákona o válečných hrobech	149
	ZÁKON č. 122/2004 Sb. O VÁLEČNÝCH HROBECH A PIETNÍCH MÍSTECH A O ZMĚNĚ ZÁKONA č. 256/2001 Sb., O POHŘEBNICTVÍ A O ZMĚNĚ NĚKTERÝCH ZÁKONŮ, VE ZNĚNÍ POZDĚJŠÍCH PŘEDPISŮ.	151
§ 1–7	ČÁST PRVNÍ Válečné hroby	151
§ 1	Předmět úpravy	151
§ 2	Vymezení pojmů	152
§ 3	Péče o válečné hroby	158
§ 4	Výkon státní správy	162
§ 5	Přestupky a správní delikty	167
§ 6	Vybírání a vymáhání pokut	174
§ 7	Společná ustanovení	175
§ 8	ČÁST DRUHÁ Změna zákona o pohřebnictví	179
§ 8	Změna zákona o pohřebnictví	179
§ 9	ČÁST TŘETÍ Účinnost.	181
§ 9	Účinnost.	181
	Literatura citovaná v komentáři zákona o válečných hrobech	182
	Další doporučená literatura	183
	Věcný rejstřík	185
	O autorech	189

PODĚKOVÁNÍ

Zvláštní poděkování patří těm, kteří se podíleli na spolufinancování tohoto komentáře. Haně a Valérii Bíbovým z Pohřebního ústavu Excelent, s. r. o. (www.excelentt.cz); JUDr. Petrovi Rambouskovi, Pohřební ústav AURIGA® spol. s r. o., ředitel/CEO společnosti, ředitel pro speciální služby, strategii a mezinárodní vztahy, thanatopraktik (www.pohrebni-auriga.cz) a Václavu Hausdorfovi, majiteli firmy Kamenictví Hausdorf Granit (www.hausdorf.cz).

Rovněž bychom chtěli poděkovat doc. JUDr. Vladimíru Mikulemu (1937–2013) za počáteční diskuse, které s námi nad tímto komentářem vedl.

Jaroslav Šejvl děkuje Davidovi Stejskalovi za vše.

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

Právní předpisy

kontrolní řád	zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)
krajské zřízení	zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení)
Listina	usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
obč. zák.	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
obecní zřízení¹	zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
spr. řád	zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
stavební zákon	zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
tr. řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
tr. zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
Úmluva	Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.)
Ústava	ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
vodní zákon	zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého	vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého)
zák. o cenách	zákon č. 526/1990 Sb., o cenách

¹ V judikatuře užívána též zkratka „zák. o obcích“.

zák. o majetku ČR	zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
zák. o matrikách	zákon č. 301/2000 Sb., o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících předpisů
zák. o odpadech	zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech a o změně některých dalších zákonů
zák. o ochraně os. údajů	zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
zák. o ochraně veř. zdraví	zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
zák. o pohřebnictví	zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů
zák. o poz. komunikacích	zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích
zák. o přestupcích	zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích
zák. o regulaci reklamy	zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů
zák. o válečných hrobech	zákon č. 122/2004 Sb., o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
zák. o veř. zdrav. pojištění	zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů
zák. o zdrav. službách	zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)
zák. práce	zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce
živnostenský zákon	zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

Ostatní zkratky

Bohuslav A	Sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu (Bohuslavova sbírka)
KS	krajský soud
NS	Nejvyšší soud ČR
NSS	Nejvyšší správní soud
ÚS	Ústavní soud
VS	vrchní soud

SEZNAM PŘEDPISŮ CITOVANÝCH V KOMENTÁŘI^{1,2}

- Mezinárodní ujednání o přepravě mrtvol ze dne 5. ledna 1938** (č. 44/1938 Sb.)
- Dohoda mezi vládou Československé republiky a vládou Spojeného království a Severního Irsku o vzájemném udržování válečných hrobů** (sepsáno v Praze 3. března 1949)
- Ženevské úmluvy ze dne 12. srpna 1949 na ochranu obětí války** (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 65/1954 Sb.)
- Státní smlouva o obnovení nezávislého a demokratického Rakouska** (vyhláška ministra zahraničních věcí č. 39/1956 Sb.)
- Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů** (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 168/1991 Sb.)
- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod** (sdělení Federálního ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Ruské federace o vzájemném udržování válečných hrobů** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 251/1999 Sb.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Slovenské republiky o válečných hrobech** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 121/2003 Sb. m. s.)
- Statut Společné česko-slovenské mezivládní komise pro péči o válečné hroby** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 38/2005 Sb. m. s.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a vládou Republiky Slovinsko o péči o válečné hroby** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 95/2005 Sb. m. s.)
- Dohoda o převozu těl zemřelých ze dne 26. října 1973** (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 22/2012 Sb. m. s.)
- Dohoda mezi vládou České republiky a Kabinetem ministrů Ukrajiny o válečných hrobech** (podepsaná v Kyjevě 21. října 2013)
- ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky**
- usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky**

¹ Předpisy jsou řazeny v pořadí:

- mezinárodní smlouvy,
- ústavní zákony,
- kodexy,
- zákony,
- ostatní právní předpisy,
- technické normy.

² Není-li uvedeno jinak, jsou všechny předpisy v textu citovány ve znění pozdějších předpisů.

ústavní zákon č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)

zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce

zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

zákon č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organisace veřejné služby zdravotní

zákon č. 180/1919 Sb., o fakultativním pohřbívání ohněm

zákon č. 464/1921 Sb. z. a n., o pohřbívání ohněm

zákon č. 96/1925 Sb. z. a n., o vzájemných poměrech náboženských vyznání

zákon č. 217/1949 Sb., kterým se zřizuje Státní úřad pro věci církevní

zákon č. 218/1949 Sb., o hospodářském zabezpečení církví a náboženských společností státem

zákon č. 103/1951 Sb., o jednotné preventivní a léčebné péči

zákon č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči

zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu

zákon č. 2/1969 Sb., o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky

zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

zákon č. 62/1988 Sb., o geologických pracích

zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení

zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

zákon č. 526/1990 Sb., o cenách

zákon č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon)

zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

zákon České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

zákon č. 266/1994 Sb., o drahách

zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy a o změně a doplnění zákona č. 468/1991 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě

zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře

zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

zákon č. 18/1997 Sb., o mírovém využívání jaderné energie a ionizujícího záření (atomový zákon) a o změně a doplnění některých zákonů

zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů

- zákon č. 111/1998 Sb.,** o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách)
- zákon č. 167/1998 Sb.,** o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů
- zákon č. 328/1999 Sb.,** o občanských průkazech
- zákon č. 61/2000 Sb.,** o námořní plavbě
- zákon č. 101/2000 Sb.,** o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů
- zákon č. 128/2000 Sb.,** o obcích (obecní zřízení)
- zákon č. 129/2000 Sb.,** o krajích (krajské zřízení)
- zákon č. 131/2000 Sb.,** o hlavním městě Praze
- zákon č. 133/2000 Sb.,** o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel)
- zákon č. 218/2000 Sb.,** o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla)
- zákon č. 219/2000 Sb.,** o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích
- zákon č. 240/2000 Sb.,** o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon)
- zákon č. 258/2000 Sb.,** o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů
- zákon č. 301/2000 Sb.,** o matrikách, jménu a příjmení a o změně některých souvisejících předpisů
- zákon č. 361/2000 Sb.,** o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů (zákon o silničním provozu)
- zákon č. 185/2001 Sb.,** o odpadech a o změně některých dalších zákonů
- zákon č. 254/2001 Sb.,** o vodách a o změně některých zákonů (vodní zákon)
- zákon č. 256/2001 Sb.,** o pohřebnictví a o změně některých zákonů
- zákon č. 449/2001 Sb.,** o myslivosti
- zákon č. 479/2001 Sb.,** kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů
- zákon č. 3/2002 Sb.,** o svobodě náboženského vyznání a postavení církví a náboženských společností a o změně některých zákonů (zákon o církvích a náboženských společnostech)
- zákon č. 281/2002 Sb.,** o některých opatřeních souvisejících se zákazem bakteriologických (biologických) a toxinových zbraní a o změně živnostenského zákona
- zákon č. 314/2002 Sb.,** o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností
- zákon č. 122/2004 Sb.,** o válečných hrobech a pietních místech a o změně zákona č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- zákon č. 387/2004 Sb.,** o změnách hranic krajů a o změně zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, a zákona č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)

zákon č. 67/2006 Sb., kterým se mění zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů

zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

zákon č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání)

zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

zákon č. 41/2009 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti s přijetím trestního zákoníku

zákon č. 281/2009 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím daňového řádu

zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)

zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky

zákon č. 201/2012 Sb., o ochraně ovzduší

zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád)

nařízení vlády č. 517/1919 Sb. z. a n., jímž se provádí zákon o fakultativním pohřbívání ohněm ze dne 1. dubna 1919, č. 180 Sb. z. a n.

nařízení ministra zdravotnictví č. 8/1955 Sb., o pohřebnictví

nařízení vlády č. 361/2007 Sb., kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci

nařízení vlády č. 278/2008 Sb., o obsahových náplních jednotlivých živností

vyhláška č. 47/1966 Sb., o pohřebnictví

vyhláška č. 11/1988 Sb., o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky

vyhláška č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví

vyhláška č. 66/1988 Sb., kterou se provádí zákon České národní rady č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

vyhláška č. 21/1991 Sb., o bližších podmínkách zabezpečování rekvalifikace uchazečů o zaměstnání a zaměstnanců

vyhláška č. 182/1991 Sb., kterou se provádí zákon o sociálním zabezpečení a zákon České národní rady o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení

vyhláška č. 379/2001 Sb., kterou se stanoví obsah a rozsah specializované odborné přípravy k provozování pohřební služby, provádění balzamace a konzervace a provozování krematoria

vyhláška č. 307/2002 Sb., o radiační ochraně

vyhláška č. 341/2002 Sb., o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích

vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností

vyhláška č. 560/2006 Sb., o účasti státního rozpočtu na financování programů reprodukce majetku

vyhláška č. 176/2009 Sb., kterou se stanoví náležitosti žádosti o akreditaci vzdělávacího programu, organizace vzdělávání v rekvalifikačním zařízení a způsob jeho ukončení

vyhláška č. 297/2012 Sb., o náležitostech Listu o prohlídce zemřelého, způsobu jeho vyplňování a předávání místům určení, a o náležitostech hlášení ukončení těhotenství porodem mrtvého dítěte, o úmrtí dítěte a hlášení o úmrtí matky (vyhláška o Listu o prohlídce zemřelého)

vyhláška č. 357/2013 Sb., o katastru nemovitostí (katastrální vyhláška)

usnesení vlády ze dne 5. května 1999 č. 427, o zabezpečení péče o válečné hroby v České republice a v zahraničí

usnesení vlády ze dne 6. prosince 1999 č. 1292, o Pravidlech pro poskytování a čerpání účelových dotací ze státního rozpočtu na zabezpečení péče o válečné hroby v České republice a finančních darů do zahraničí

výměr Ministerstva financí ČR č. 01/2014 ze dne 22. 11. 2013

stanovisko odboru stavebního řádu MMR ze dne 12. 6. 2006, č. j. 20365/06-62/K-383/06

směrnice hlavního hygienika Československé socialistické republiky č. 95/1958 Ú. v., o rozptylu zpopelněných ostatků

ČSN 49 3160. Rakve. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2010

ČSN EN 15 017. Pohřební služby – požadavky. Praha: Úřad pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví, 2014

PŘEDMLUVA

Nejčastějším slovem v pohřebnictví, ale nejen v něm, je **ne**. Nejčastější větou pak je: **To nejde**. Bohužel je to v Česku dominantní postoj. Komentář k zákonům o pohřebnictví a o válečných hrobech, který ke čtenářům přichází, znamená pozitivní průlom. **Jde to**. Je to dílo pozitivní, potřebné a velmi přínosné.

Autoři si vzali velký krajíc a poprali se s ním vcelku dobře. Zvolili komentování zákonných textů ve stejném pořadí, jak oba zákony úpravu tohoto náročného, sofistikovaného a interdisciplinárního oboru přinášejí, a dobře zapracovali literaturu, zejména i zahraniční, a část judikatury Ústavního soudu a dalších českých obecných soudů.

Pro čtenáře je znění komentáře přehledné a snadno zapamatovatelné (text zákona, související ustanovení, související předpisy a literatura) pro potřeby všech, kteří v oboru působí v jakémkoliv postavení či pořadí. Provozovatelé pohřební služby, osoby provádějící balzamací a konzervaci lidských pozůstatků, provozovatelé krematorií, tj. provozovatelé živností, jakož i provozovatelé pohřebišť, tj. veřejných služeb obcí a měst, dostávají do ruky komentář – první a úspěšný pokus komentovat obor v celé jeho šíři.

Komentář velice dobře pomůže všem osobám ve veřejné sféře, na městských a obecních úradech, při jejich každodenní činnosti. Koneckonců je vhodnou a dobrou četbou i pro veřejnost – čtenáře mimo obor. Všichni, kteří přicházejí do jakéhokoliv styku se smrtí, mohou četbou a pravidelnou prací s komentářem dosáhnout vyšší kvality svého poznání a praktické činnosti ve vztahu k léčení pacientů, jejich procesu umírání, smrti a následného procesu pohřbívání lidských pozůstatků zemřelých. Nemám tím na mysli jen technické otázky a běžnou rutinu, myslím tím zejména a především uvědomění si vztahových vazeb mezi různými osobami, které mají, byť nedobrovolně, co do činění s umíráním, smrtí, truchlením, smutečními obřady a pohřbíváním lidských pozůstatků zemřelých.

K mé velké radosti komentář přináší i první pokus o interdisciplinární pohledy na pohřebnictví. Zřetelně preferuje například používání normy o pohřebních službách a požadavcích na ně při výkladu a aplikaci zákona, a to i proti rozšířenému názoru, že příslušná ČSN EN 15 017 (účinná od 1. 5. 2006, ve znění účinném od 1. 5. 2014) není právně závazná, a že se tudíž nemusí vůbec dodržovat a její požadavky plnit. Zde spatřuji jeden z nosných pozitivních prvků a cílů komentáře.

Je pochopitelné, že komentář je určen především pro praktické využívání všemi, kdo potřebují a musí řešit vše, co souvisí s pohřbíváním apod. Hodnotím kladně i další snahu autorů, a to dávat komentáři i více teoretický podklad. Zpracování stručné historie právních předpisů o pohřbívání apod. od roku 1870 je vhodné pro chápání stavu *de lege lata*. To je další pozitivum komentáře.

Zpracování literatury je v daných podmínkách a rozsahu díla také dobré. Protože česká odborná literatura pro obor pohřebnictví je do současné doby zásadně velmi chudá, skoro žádná, vyjma oblasti thanatologie, správně autoři zvolili a využili literaturu zahraniční – převážně evropskou, více či méně blízkou našemu evropskému chápání pohřbívání, s přihlédnutím k českým specifickým. Mám na mysli v komentáři citovanou literaturu z oblastí Německa, Švýcarska, Velké Británie nebo USA (zde zejména ve vztahu k thanatopraxi, hygienickému zaopatření lidských pozůstatků, balzamování lidských pozůstatků atd.). Učinili tak i přes skutečnost, že řada „praktiků“ odmítá principálně čerpání vědomostí, informací a zkušeností ze zahraničí s odůvodněním, že „to v Česku nepůjde, že lidi to chytit nebudou“ a podobně.

Je nám všem jasné, že komentář není a ani nemůže být dokonalým dílem. Ostatně žádné dílo takové není. To ale nikterak nesnižuje hodnotu díla samotného. Propracovanost komentáře ve všech směrech je limitována počtem autorů, kteří pochopitelně lidsky nemohli obsáhnout vše, co je potřebou praktickou i teoretickou v daných oblastech. S potěšením musím konstatovat, že se vyhnuli tomu, aby popisovali stav věcí tak, jak se v Česku dělají! Odmítli tudíž popisovat špatnou praxi a užívané negativní praktiky v pohřebnictví. To je velmi cenné!

Zpracováním komentáře autoři položili dobrý a pevný základ pro řešení dalších okruhů otázek a vztahů v pohřebnictví, pohřbívání a smutečních obřadech do budoucna. Nepochybně reagují na novou úpravu práva občanského (zejména v § 113 a násl. občanského zákoníku č. 89/2012 Sb.) a zdravotního a budoucí podrobnější zpracování témat s návrhy východisek pro hlubší interdisciplinární posuzování, zpracování a utváření vztahů, kterých se obor pohřebnictví přímo či nepřímo dotýká profesně i osobně. Tedy vztahy každého smrtelného jedince k vlastní smrti, k procesu svého pohřbívání, smutečním rituálům apod. Z komentáře jasně vyplývá aktuální potřeba zpracovat a přijmout urychleně technickou novelu zákona o pohřebnictví, ve které se upřesní řada stávajících institutů v jejich obsahu a výkladu, vymezí se podrobnější práva a povinnosti subjektů v oboru pohřebnictví a posílí se kvalita pohřebních služeb ve směru, že podnikatelé začnou realizovat svoji činnost jako rituální dílo – pohřeb se smutečním obřadem. Na novelu pochopitelně bude navazovat potřeba vydání dalšího komentáře, který ještě detailněji propojí okruhy teoretické s okruhy praktickými.

To jsou otázky, které jsou diskutovány zčásti prakticky, zčásti i teoreticky v odborné veřejnosti, kde probíhá poměrně ostrý názorový boj zastánců pouhého pragmatismu v oboru pohřbívání, vedených snahou zakonzervovat stávající stavy, aby nedocházelo k omezování jejich snah po co nejvyšších ziscích, se zastánci teoretického i praktického zpřesnění právní úpravy – dotčených zákonů a jejich prováděcích předpisů v oboru, ve smyslu podstatně vyšší kvality všech služeb za dobré ceny (nikoliv ceny diskontní) a se zohledněním všech skupin lidí ve společnosti bez ohledu na jejich postavení, vyznání, původ apod. Konkrétně se to projevuje ve snaze druhé skupiny co nejdříve navrhnout a následně dosáhnout schválení technické – kvalitativně přesnější novely zákona o pohřebnictví, což povede pouze k povznesení tohoto nejednoduchého oboru na vyšší úroveň. Probíhá boj o kvalitu právní úpravy *de lege ferenda*.

Zda-li se novelizace zákona o pohřebnictví, jakož i předpisů souvisejících, vystane před autory nová výzva: zpracovat a veřejnosti předložit další vydání komentáře. Jak

velký bude budoucí kolektiv autorů, uvidíme později. Již dnes je ale vcelku zřejmé, že kolektiv autorů bude muset být širší. O to náročnější práce to bude.

Autorům vyjadřuji své poděkování za jejich odvahu a dobrou práci a čtenářům přeji poučení a nové a čerstvé ideje pro rozvoj této oblasti života nás všech.

JUDr. Petr Rambousek

*Pohřební ústav AURIGA® spol. s r. o.; ředitel/CEO
společnosti, ředitel pro speciální služby, strategii
a mezinárodní vztahy, thanatopraktik*

PŘEDMLUVA AUTORŮ

Vážené kolegyně, vážení kolegové,

dostává se Vám do rukou historicky první komentář k zákonu o pohřebnictví a k zákonu o válečných hrobech, který vychází na našem území.

Ač pohřebnictví má velmi hluboké kulturní, náboženské a zdravotnické kořeny, v oblasti práva je to oblast poněkud specifická. Prvním právním předpisem na našem území byl zákon schválený císařem Františkem Josefem I. v roce 1870. Jednalo se o zákon č. 68/1870 ř. z. ze dne 30. dubna 1870, jenž se týče organizace veřejné služby zdravotní. Tento předpis stanovil gesci za zdravotní (medicínskou) oblast státní správě, kdy do této problematiky začlenil rovněž „přihlížeti k ohledání mrtvých a k tomu, aby se plnily zákony o pochovávání mrtvých, o místech pohřebních, a o vykopávání i převážení těl mrtvých, jakož jí přísluší přihlížeti k mrchovištím a rasovněm“. Obec na základě tohoto zákona měla právo v samostatné působnosti zřizovat umrlčí komory (márnice), hřbitovy a rovněž je řádně spravovat. V přenesené působnosti pak měla obec povinnost provádět ohledání zemřelých.

Dále následoval zákon č. 180/1919 Sb. z. a n., o fakultativním pohřbívání ohněm, který je zpravidla nazýván jako *Lex Kvapil* (podle svého autora a předkladatele Jaroslava Kvapila), a k tomu zákonu vydané nařízení vlády č. 517/1919 Sb. z. a n., kterým se zákon prováděl. Problematicu krematorií a žehu následně upravil zákon č. 464/1921 Sb. z. a n., o pohřbívání ohněm.

V roce 1925 nabyl účinnosti zákon č. 96/1925 Sb. z. a n., o vzájemných poměrech náboženských vyznání, který umožnil svobodnou možnost volby pohřbení podle náboženského vyznání. Pak následoval zákon č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, kdy podle § 15 tohoto zákona vydal ministr zdravotnictví nařízení č. 8/1955 Sb., o pohřebnictví. Tímto nařízením byly zrušeny všechny předcházející právní předpisy. Pro provádění rozptylu zpopelněných lidských ostatků byla vydána směrnice hlavního hygienika Československé socialistické republiky, o rozptylu zpopelněných ostatků, uveřejněná v částce 95/1958 Ú. l. (95/1958 Ú. v.).

S ohledem na přijetí zákona č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, byla podle § 82 tohoto zákona vydána Ministerstvem zdravotnictví vyhláška č. 47/1966 Sb., o pohřebnictví, která byla následně nahrazena vyhláškou č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví. I přes politické, kulturní, sociální, legislativní a další změny, které se uskutečnily v roce 1989 a v následujících letech, nebyla oblast pohřebnictví věnována taková pozornost, jakou by si zasloužila – a to i přes snahu jednotlivých profesních sdružení či jednotlivců v oboru i mimo něj.

Teprve v roce 2001 byl schválen návrh zákona o pohřebnictví, který nabyl účinnosti dnem 1. ledna 2002. Tedy skoro po půl století jsme se vrátili k úpravě pohřebnictví

zákonem. Na zákon o pohřebnictví v roce 2004 navázal (a doplnil jej) zákon o válečných hrobech.

V současné době se zdá, že pohřebnictví a pohřbívání se zvedá z popela jako bájný Fénix. Na našem území existuje celá řada profesních organizací, které se snaží pozitivním způsobem ovlivňovat pohřebnictví: Cech hrobnický, Sdružení pohřebnictví v ČR, Asociace pohřebních služeb v ČR či spolek Tobit nebo SŠT Zelený pruh. Rovněž v Evropě najdeme organizace, které se touto problematikou zabývají, a proto je v dnešní době nejen možné, ale i účelné sdílet a vyměňovat si navzájem informace a radit se s kolegy z okolních států.

Další pokrok je viditelný zejména v oblasti vzdělávání a profesionalizace jednotlivých služeb v oboru. Zde se jedná zejména o vznik profesních kvalifikací – hrobník, stavitel podzemní hrobky, sjednavatel pohřbení, poradce pro pozůstalé a provozování veřejných pohřebišť a krematorií. Rovněž vycházejí kvalitní odborné publikace – např. *Pohřbívání a hřbitovy* (Stejskal a Šejvl, eds., 2011), kterou editoři zpracovali společně s dalšími 24 kolegy a která vyšla u nakladatelství Wolters Kluwer ČR. V této publikaci je na vysoké odborné úrovni kompletně zpracována problematika správy veřejného pohřebiště, ale její nevýhodou je absence problematiky pohřebních služeb a krematorií, které se autoři z profesních důvodů nevěnovali. Druhým počinem je vysoce odborná publikace T. Kotrlého *Pohřebnictví – právní zajištění piety a důstojnosti lidských pozůstatků a ostatků* (2013).

I přes skutečnost, že k letošnímu roku je zákon o pohřebnictví účinný již dvanáctým rokem, vzniká mnoho otázek a na některé se obtížně hledají odpovědi. Ze všech shora uvedených důvodů jsme se pustili do nesnadného díla s neskromným cílem: předložit text, který bude kvalitním pomocníkem všech, kdo se v oboru pohřebnictví pohybují či s ním při výkonu své profese přijdou do styku.

Na závěr dovoluje vyjádřit poděkování nakladatelství Wolters Kluwer, a. s., zejména PhDr. Bc. Marii Novotné a Mgr. Ivě Rolečkové za příležitost, kterou tomuto komentáři daly, a za trpělivost, se kterou pomohly komentář dokončit. Dále děkujeme kolegům JUDr. Petrovi Rambouskovi a Ing. Imrichovi Vetrákovi za konzultace a závěrečné korektury textu. A všem, kteří v oboru publikovali a publikují, a my jsme se jejich myšlenkami a názory mohli inspirovat.

Nechť je Vám tedy toto dílko dobrým a užitečným pomocníkem.

*Jaroslav Šejvl
vedoucí autorského kolektivu
Praha, 11. října 2014*

ÚVOD KE KOMENTÁŘI ZÁKONA O POHŘEBNICTVÍ

Zákon o pohřebnictví, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2002, byl dlouho očekávaným právním předpisem. Do jeho účinnosti totiž oblast pohřebnictví upravovala vyhláška č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví, což, jak poukazovala důvodová zpráva k zákonu o pohřebnictví, již nebylo nadále vhodnou právní úpravou, a to nejen pro neaktuální společensko-ekonomické potřeby (úprava vycházela z podmínek provozování pohřebních služeb v rámci bývalého místního hospodářství řízeného národními výbory), ale především pro rozpor s čl. 2 odst. 2 Listiny, podle něhož lze státní moc uplatňovat jen v případech a v mezích stanovených zákonem, a to způsobem, který zákon stanoví. Vyhlášce č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví, taktéž chyběla zákonná opora, neboť zmocňovací ustanovení k vydání této vyhlášky původně obsažené v § 82 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, bylo zrušeno zákonem č. 167/1998 Sb., o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů. Ze soudobé judikatury vyplývá, jak zásadním nedostatkem absence zmocňovacího ustanovení k vydání podzákonného právního předpisu je (srov. rozhodnutí NSS 4 As 17/2009: „Je-li bez náhrady zrušeno zmocňovací ustanovení pro vydání právního předpisu správním úřadem a zároveň není zrušen právní předpis opírající se o zrušené zmocňovací ustanovení, stává se tento právní předpis – byť nadále zůstává platný – neaplikovatelným.“).

Nahlédneme-li ještě hlouběji do historie právní regulace oblasti pohřebnictví, zjistíme, že již ve druhé polovině 18. století začal do pohřbívání a zřizování hřbitovů zasahovat stát. Na našem území to pak byl zákon č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organizace veřejné služby zdravotní, který povinnost zřizovat a udržovat hřbitovy uložil obcím; a tak se hřbitovy staly veřejným místem. Zákon č. 68/1870 ř. z., jenž se týče organizace veřejné služby zdravotní, byl zrušen zákonem č. 103/1951 Sb., o jednotné preventivní a léčebné péči, na který pak navázal zákon č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, který zrušil všechny předcházející předpisy o pohřbívání. Současně zmocnil ministra zdravotnictví vydat nařízení o pohřebnictví. Toto nařízení ministr zdravotnictví vydal pod č. 8/1955 Sb., o pohřebnictví. Uvedené zákony č. 103/1951 Sb., o jednotné preventivní a léčebné péči, a č. 4/1952 Sb., o hygienické a protiepidemické péči, nahradil již zmíněný zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, který do soustavy zdravotnických zařízení ani hřbitovy, ani krematoria nepojal (srov. § 10 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu) a stanovil, že pohřebnictví upraví prováděcí předpis (§ 82 zák. č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu). Tím byla nejdříve vyhláška č. 47/1966 Sb., o pohřebnictví, kterou později nahradila na začátku zmíněná vyhláška č. 19/1988 Sb., o postupu při úmrtí a o pohřebnictví (Müller, 1997, s. 302).

Ačkoliv předchozí odstavce shrnují pouze vývoj právní úpravy z hlediska jejího veřejnoprávního aspektu, nesmíme opomíjet, že právní úprava pohřebnictví v sobě kombinuje aspekty jak veřejnoprávní, tak soukromoprávní. K charakteru právní úpravy pohřebnictví